Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA
Gus Moreno
This Thing Between Us

Copyright © 2021 by Gus Moreno
Published by arrangement with MCD x FSG Originals, an imprint of Farrar, Straus and Giroux, New York. All rights reserved.
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2023

ZA IZDAVAČA
Marko Sabovljević

UREDNIK
Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA
Borka Slepčević

DIZAJN KORICA
Siniša Subotić

SLOG I PRELOM
Studio Znak

ŠTAMPA
Alpha print, Zemun

TIRAŽ
1.000

IZDAVAČ
Publik praktikum, imprint Stela
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA
2023

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

ONA NAŠA STVAR

GAS MORENO

Preveo s engleskog
Boban Jakovljević

Stela

Mojoj ženi Monse
i
mojoj svastici Kerol

I

Tvoji roditelji nisu dozvolili da te sahranim u kapsuli u korenu drveta. Uglavnom tvoja majka.

Nakon što su radnici groblja u rikverc uterali kamion na travu i izručili ostatak zemlje na tvoj grob, pogrebnik je sve obavestio da je služba završena i pozvao ih na jadnu večeru koja je održana u kući tvoje tetke.

Pokrio sam lice šakama. Osećao sam kako ljudi prolaze pored mene ka svojim kolima. Nisam hteo da se oprostim, ni da ti zahvalim, niti da slušam ono što su imali da kažu. Kroz prste sam video rosnu travu kako svetluca oko mojih izlizanih lakovanih cipela. Neko mi je stisnuo rame i pitao me na uvo: „Tijago, šta želiš da uradimo s cvećem?"

Sklonio sam šake s lica.

Uz jednu stranu tvog sasvim novog groba stajali su venci zakačeni za metalna postolja. Jedan iz tvoje firme, jedan od tvojih rođaka iz Meksika koji nisu uspeli da stignu tako brzo. Venci su prvo dostavljeni u crkvu, ali ljudi su se potrudili da ih utovare u svoja kola kad su krenuli na groblje. I šta sad, da li da ih ponesemo sa sobom do kuće tvoje tetke, ili da ih ostavimo ovde?

Narod se uglavnom razišao i ostalo je samo nekoliko prijatelja i porodica. Televizijske kamere ostale su s druge strane groba dok su snimale. Tako su oni zamišljali poštovanje tvoje privatnosti. Svi su očekivali da ja nešto uradim. Stajali su naokolo kao krave na livadi. Niko nikog nije gledao.

Neko iza mene je pitao zar se venci obično ne ostavljaju.

„Dobro", rekao sam. „Onda ćemo ih samo ostaviti ovde."

Kris je rekao da će vetar verovatno prevrnuti postolja.

„Onda skinite vence", kazao sam.

Ali tvoja mama je rekla da radnici tek treba da poravnaju svežu zemlju mašinom.

Ali tvoj rođak je pitao zar pogrebnik nije rekao da je to već obavljeno.

Muž jedne od tvojih koleginica prišao je popločanom stazom susednom travnatom delu i nadgrobnim spomenicima i pitao grupu momaka u radnim kombinezonima treba li da sačekamo da stigne mašina za zemlju i da li će uopšte doći. Ljudi su počeli da skidaju cveće s postolja. Neki buketi nisu bili zakačeni, već samo uvezani jedni za druge.

Ljudi su skinuli bukete i vence jedan po jedan i spustili ih na grob.

„Čekajte", rekao sam, ali neki od njih su govorili samo španski i nastavili su da spuštaju cveće. Ejndžel je morala da im prevede moje reči, što je vraški zbunilo tvoje tetke i ujake jer je ona crnkinja.

Shvatio sam da ne mogu da nastavim da plačem jer mi se piša. Ko bi rekao da potreba za pišanjem može da nadvlada tugu. Svi smo stajali naokolo kao na omotu nekog albuma hrišćanskog roka. Po govoru tela tvoje porodice video sam da im je neprijatno što im nije dozvoljeno da spuste cveće na grob kad već ima cveća i da im nije jasno zašto bismo vozili cveće kući tvoje tetke kad će sutra samo završiti u smeću, ili kompostu.

Zaboravio sam koja od tvojih tetaka je baštovanka. Je li to ona što nam je na venčanju poklonila korpu paradajza, a mi smo se samo nasmejali i njime gađali svatove na hotelskom parkingu? Je li to tija Čikis? Koju smo krišom zvali teta Čika i kojoj nije bilo nimalo smešno kad sam tako napisao njeno ime na rođendanskoj čestitki koju smo joj dali, i to samo zato što si me ti začikivala da to uradim.

Muž tvoje koleginice se vratio i rekao da možemo da spustimo cveće. Ja sam već držao cveće koje su ljudi bili spustili na tvoj grob pre nego što smo znali šta da radimo s njim i onda sam se vratio i rekao im, ono kao, da mogu da spuste cveće, ali oni su već bili počeli da skidaju još cveća s postolja, pa sam samo stajao tamo s rukama

punim ruža i lala. Tvoja mama je uzela nekoliko cvetova i zabola njihove stabljike u zemlju. Još ljudi je sledilo njen primer. Ne sećam se u čijim sam se kolima vozio.

Nisam se prepirao s Dajanom na sahrani, iako sam joj bio rekao da smo nas dvoje već razgovarali o tome i da nijedno od nas ne želi da bude sahranjeno. Prošaptali smo to tokom jednog od onih kasnih noćnih razgovora kakve parovi vode u krevetu neposredno pre nego što zaspe, ili posle seksa.

U našem slučaju to je bio seks. Ni to nisam rekao Dajani.

Razgovarali smo u mraku prepletenih udova, dišući svako svojim ritmom i znojave kože sjajne kao reklama za donji veš.

Razgovarali smo o kremaciji i o tome da ono koje preživi iskoči iz aviona i otvori urnu samo da bi pepeo odleteo nazad u motor. Ili bismo mogli da pepeo lansiramo u svemir. Brinuo sam zbog karbonskog otiska koji kremacija ostavlja, pa si ti pomenula druge opcije kao što je ono postrojenje gde ti zamrznu telo u bubnju, a onda zvučni talasi šibaju modri leš dok se ne raspadne u milion komadića u stilu T-1000.

Suština je bila u odgovornom odnosu prema telu koje ostavljamo za sobom, kao u pranju čaša i tacni za tortu posle zabave. Bilo je lako hipotetički donirati naše leševe medicinskom fakultetu. Kakve sam sreće, klinac koji bi radio sa mnom bio bi student plastične hirurgije i završio bih s pozamašnim sifonima. Smejala si se. Bilo je lako. Pretpostavljali smo da je smrt još daleko, ili da će postepeno doći u naše živote i da ćemo se zajedno suočiti s njom.

Prošlo je nekoliko nedelja i ti si me označila na snimku za to sahranjivanje u kapsuli u korenu drveta. „OVO", prokomentarisala si pored mog imena. Animirani film prikazivao je kako smeštaju telo u jajoliku kapsulu s biorazgradivom ljuskom, iznad nje sade mlado drvo, pa ostatak rupe pune zemljom. Drvo će rasti i njegovo korenje će stići do jajeta i tvog tela u njemu, pretvarajući ga u hranu.

„Sanduk je takvo rasipanje", rekla si sa zadnjeg sedišta naših kola prelistavajući nešto na telefonu dok sam vozio. Bila je to jedna od onih savršeno uklopljenih prilika kad sam ja obavio vožnju do centra,

a ti si baš tad izlazila s posla, pa sam te pokupio i krenuo kući. „Baš su skupi."

„Znači, hoćeš da živiš kao drvo?", upitao sam.

U retrovizoru sam video kako mi upućuješ onaj nezadovoljni pogled u stilu Mišel Taner.[1]

To što si sedela na zadnjem sedištu bilo je deo naše improvizovane igre u kojoj sam ja bio Tom Branson, irski šofer iz tvoje omiljene serije, a ti si bila nepodnošljiva obudovela grofica iz porodice Kroli. „Ka zapadu, Bransone..." „Promeni traku, Bransone..." „Zbog tebe ću zakasniti, Bransone." Bila si u svom najboljem kompletu koji ti je stajao kao saliven i samo pogledom mi govorila koliko sam smešan.

„Vidiš li ogroman kristal na mojoj ogrlici, Tijago?", rekla si. „Je li mi reč 'Namaste' istetovirana na zglobu? Samo mi se dopada pomisao da će moje telo biti potpuno reciklirano. To je čist i uredan krug. Mislim da to zadovoljava deo mene koji je u detinjstvu želeo da ima registrator. Sad na jug, Bransone."

„Da, gospo", odgovorio sam trudeći se da ne zvučim previše uzbuđeno skrećući na ulaznu rampu, nestrpljiv da te dovezem kući.

Kad sam Dajani rekao za kapsulu u korenu drveta, primila je to kao da sam predložio da te prepariramo i zalepimo ti lišće za prste. Već je bila počela da otplaćuje grobno mesto pored svojih roditelja za svoju sahranu. Izgleda da tvoj očuh baš i nije imao sreće. Pretpostavljam da je po njenom mišljenju smrt značila da svako od njih najzad može da krene svojih putem pošto je ispunio uslove ugovora. Dok nas smrt ne *rastavi*, srce.

Smestila je tvoj leš na svoje grobno mesto i počela da otplaćuje susedno kako bi bila sahranjena pored tebe. I održala ti je veliko katoličko opelo koje nikad nisi želela. Sveštenik se svojski potrudio da te prikaže kao božje čedo jer nikad nismo išli u crkvu, a nismo obavili čak ni crkveno venčanje. Sećaš li se šta si mi rekla kad sam te odveo na projekciju *Sedmog pečata*? „Jednostavno ne razmišljam o tome", rekla si. „Umremo i to je kraj. Nema raja. Nema pakla. I završena priča."

[1] Lik iz sitkoma „Puna kuća" (Full house). (Prim. prev.)

Dajana nije htela ni da čuje da te sahranimo u nečemu drugom osim skupog sanduka. Šta bih postigao prenoseći joj tvoje stavove o raju i paklu? Trudio sam se da razmišljam kao ti, da se setim kako si ti prolazila kroz lavirint osećanja tvoje majke kad je zaista imalo svrhe suprotstaviti joj se. I tako je tvoje telo bilo izloženo u sanduku ispred oltara da bi gomila nebitnih ljudi mogla da zeva u njega i pomoli se. Moj jedini uslov bio je da ja platim za sve to.

U dnu crkve bila je knjiga žalosti u koju su ljudi upisivali svoje oproštajne poruke i izraze saučešća. Prelistao sam je dok su se ljudi smeštali u klupe. Poneko bi zastao i privukao me u zagrljaj uveravajući me da smo se već sreli kad bi videli moj zapanjeni pogled.

Ljudi su u knjizi žalosti ostavljali poruke za mene i tvoje roditelje. Neke od njih jesam poznavao. Hektora, Bjanku, Fausta i Lusi. Didri me je zagrlila, pa obrisala suze o moj rever. Predstavila me je svojoj sestri rečima: „Ovo je moj prijatelj Tijago." *Moj* prijatelj. Pre nego što su postali *moji*, bili su *tvoji* prijatelji. Pre tebe sam najduži prijateljski odnos imao s jednom kožnom jaknom.

„Moje najdublje saučešće", rekla je njena sestra. „Ne mogu ni da zamislim koliko te je ovo pogodilo."

Mogla je da zamisli. Svi su mislili da to mogu, samo nisu hteli da priznaju. Ljudi ne podnose pomisao na to da postoje kanali ljudskog iskustva koji su zatvoreni za njih, koje nikad neće upoznati. Ljudi žele da veruju kako je njihovo iskustvo opšte, kako ništa nije van njihovog domašaja. Da je njihova simulacija gubitka supružnika potpuno ista kao moj stvarni gubitak.

Video sam to kad bih ih zatekao kako me posmatraju. Pitajući se kako bi im bilo na mom mestu.

Šta govore: javi se.

Šta misle: ti si dužan da mi staviš do znanja kad treba da ispoljim brigu.

Neko s tvojim devojačkim prezimenom napisao je poruku u knjigu žalosti, a odmah ispod nje bio je nespretni dečji rukopis. Shvatio sam

da je to tvoj rođak. *Onaj* rođak. Onaj čija dva dečaka imaju upale oči Ričarda Ramireza. Činilo se da su starijeg naterali da nešto napiše. „Tio i tija, žao mi je što je Vera umrla, ali život je život."

Imao sam osećaj kao da je zavukao ruku u moju glavu i zavrnuo slavinu. Umesto da brišem suze, smejao sam se. Stezao sam naslon jedne klupe. *Život je život*. Trebalo je biti krajnje neiskusan i emotivno zatupljen Jutjub kanalima pa ukazati na tako očiglednu istinu, bez svesti o bezosećajnosti koja je prati. Na bdenju. I ostaviti roditeljima i mužu preminule da to pročitaju.

Odmah sam znao da bismo to jedno drugom ispričali kao šalu da smo to pročitali na nečijem tuđem bdenju. Život je život. Kad bi jedno od nas podiglo previše novca sa zajedničkog računa. Život je život. Kad bi te mama preklinjala da je posetiš, a onda te sve vreme kritikovala. Život je život. Kad bi zakasnila na voz, a telefon ti ne radi. Život je život. Skraćeno za Sranja se dešavaju, pomiri se s tim.

Bila je to šuplja izreka kakve ljudi dele na društvenim mrežama i da sam je prvo video tamo, ne bih obratio pažnju, ali kad sam je video u knjizi žalosti, nešto se u meni pokrenulo. Jedva sam disao. Vrela krv mi je jurnula u lice. Osećao sam kako mi se grudi napinju od suspregnutog smeha. Ljudi su počeli da se okreću. Dajana je ustala iz klupe u prvom redu i provirila kroz prolaz.

Iako si bila u vestima, na televiziji, i iako se tvoja slika pojavila u bezbrojnim kolumnama, ovaj klinac je živeo svoj život potpuno nesvestan toga, što znači da je svet nastavljao da se okreće ne znajući tvoje ime. Ne znajući za tvoju ljubav prema kalendarima amortizacije, girjama i prepečenim okrajcima sira što vire iz kesadilje. Bilo je nečeg utešnog u tom neznanju. Bez obzira na sadašnji osećaj, svet će pre ili kasnije nagaziti gas i preći na sledeće bombardovanje, sledeću pucnjavu, sledeći skandal i mi ćemo biti zaboravljeni. Više neće biti zahteva za intervjue. Neće biti ličnih poruka od neznanaca koji mole da pogledam njihove video-radove posvećene tebi. Neću više morati da gledam šta sam rekao kad mi je neko nabio telefon u lice. Najzad ćemo biti ostavljeni na miru.

Ali bez šale, ko jebe tog malog.

Zaključio sam da bi ti više značilo da me tvoja majka ne mrzi nego način na koji ćeš biti sahranjena, pa se nisam opirao. Mejlom sam joj poslao sve tvoje slike koje sam imao, jer joj je trebala neka svežija fotografija za mermerni nadgrobni spomenik. Na njemu će stajati tvoje ime, i ispod ono *Voljena ćerka, Obožavana supruga.* A ispod toga: *Do ponovnog susreta*.

Ožalošćeni su se okupili oko stolova s hranom u kući tvoje tetke puneći svoje tanjire. Kao i prilikom svakog porodičnog okupljanja, kroz kuću su jurili čopori dece. Čuo sam ih kako trče po dvorištu i smeju se dok na njih viču da prestanu. Tvoja prijateljica Olivija se pojavila iza ugla s tanjirom hrane i zatekla me kako sedim na zadnjim stepenicama.

„Gladan?"

Podigao sam pivo da bih joj pokazao da sam zauzet. Pitala me je da li je to od Terensa, pošto je on bio unutra s dva piva i tražio me.

Znači, to će biti sledeći korak. Svi tvoji prijatelji će pokušati da me uvuku u svoju grupu gde ću funkcionisati kao tvoja zamena.

Još nekoliko ih je izašlo u dvorište smatrajući da je to prihvatljivo, jer, zašto bih, za ime boga, želeo da budem sam. Nek matorci ostanu unutra dok se kul klinci druže s udovcem. Usledilo je improvizovano kazivanje priča. Jedno po jedno, pričali su priče o tebi, svoja lična iskustva iz vremena tvojih studija u Čikagu, jednomesečnog putovanja po Evropi, iz kasnih telefonskih poziva, o tome kako si mnogo puta vratila nekog od njih s ivice i ne znajući za to. Sve uspomene bile su samo o tebi i njima, jedno za drugim svojim sećanjima su polagali pravo na tebe. A kad sam ja došao na red i kad sam neprijatno dugo zadržao flašu na usnama, preskočili su me i nastavili.

Jedna priča bila je o tome kako bi počela da se laktaš na plesnom podijumu ako bi ti neki neznanci prišli preblizu. „Vera je obožavala da igra", rekao je neko iza mene. „To tako liči na nju."

Hteo sam da zavitlam svoju flašu piva i razbijem glavu onome ko je to rekao. Obožavala si da igraš, ali nisi bila jedna od onih tehno-klinaca što se svakog vikenda cimaju u ljubičastim trikoima i duvaju u neonske pištaljke.

Jesu li znali za emotivne ožiljke koje ti je ostavio Univerzitet u Čikagu? Jesu li uopšte primetili koliko si mrzela da putuješ s nekima od tih „prijatelja", pošto su oni jedino hteli da vise po evropskim klubovima, a ti si htela samo da jedeš uličnu hranu i posetiš što više crkava i muzeja?

Strašno su žurili da te definišu, da te povežu s nečim. Ko ne voli muziku? Koji to pokojnik nije imao divan osmeh? Ko se nije srdačno smejao? Niko ti nije govorio te stvari dok si bila živa. Dok si bila živa, mogla si prosto da budeš ti. Kad si umrla, morali su da te ukalupe, da te uteraju u omiljeni film koji mogu da kupe, u omiljeni moto koji mogu da istetoviraju. Nisu shvatali da si ti bila izvor svih tih osobina, a ne da su te one činile.

Nas dvoje nije povezalo ništa od tih stvari. Ja sam završio višu školu, mrzeo sam da igram i ulagao sam najmanji mogući napor potreban da bih ljude i dalje mogao da nazivam prijateljima. Ali nekako smo se ipak slagali, kao dve različite životinje koje su naučile da love u tandemu. Ti si bila ti, a ja sam bio ja i imali smo onu našu stvar.

Šta od toga nije već viđeno kod milijardu drugih ljudi? Zar ista ovakva osećanja nisu ophrvavala neku drugu osobu zbog istog ovakvog gubitka? Zar ljudi nisu već padali na kolena na svežu grobljansku travu i glasno ridali i jecali kao u *Kumu III*?

Te emocije nisu bile nepoznate svetu, ali mene to nije sprečilo da se osećam kao da jesu. Ti isti prijatelji kasnije će mi slati poruke s citatima iz neke knjige, ili filma koji bi trebalo da me uteše, ateistički prijatelji će mi slati poruke o neobjašnjenim pojavama iz sveta fizike i kvantne mehanike koje bi trebalo da dokažu kako niko ne zna značenje ničega. Stihove Boba Dilana. Knjige o reinkarnaciji. *Moraš da čuješ ovu pesmu, Tijago. Pomoći će ti.* I, naravno, mogao sam da se okitim tim floskulama i činjenicama, ali ništa mi nije vredelo. Pa šta ako je svemir hologram? Pa šta ako je sve ovo u našim glavama? Nijedan od tih argumenata nije mi značio. Nisam mogao da svarim to znanje, a što je još gore, nisam mogao čak ni da ga ponovim kako bih bar uverio sebe da znam nešto o životu, smrti, ili značenju. Nešto suštinsko. Nešto nesporno. Iz trenutka u trenutak izmicalo mi se tlo

pod nogama. Svet mi je bio priljubljen uz nos, preblizu da bih ga video. Nije bilo priče koju bih pratio. Moj omiljeni junak je umro.

Sati su prešli u dvocifrene, pa ponovo u jednocifrene. Većina gostiju je otišla, osim grupe najbližih prijatelja i rodbine koji su i dalje pili i igrali u podrumu. Da je umro neko od njih, smatrali su, Vera bi celu noć provela na plesnom podijumu. Mučnozelene podrumske pločice sad su bile plesni podijum. Haus muzika je gruvala iz zvučnika koji je tvoja tetka držala u kuhinji. Preneli su ga u podrum, pustili Grina Velveta i obrazovali krug igrajući u svojim crnim odelima i suknjama, grleći zidove prekrivene lamperijom dok su im se potpetice zaglavljivale između pločica.

Bela svetlost se vrtela oko sfernog zvučnika, duboki basovi „Fleša" počeli su da ljuljaju podrum, a meni su dlanovi počeli da se znoje dok sam razmišljao o tome kako smo uzeli ekstazi uz tu pesmu.

„Vidim muziku", rekla si igrajući se prstima, mašući njima ispred svog lica.

„I ja", kazao sam. „Od basa mi se sere."

Jedna od tvojih prijateljica, ona s ljubičastim pramenovima, prekinula je krug i mahnula mi da im se pridružim. Svi su mi mahali. Odmahnuo sam im. Nešto se u meni povlačilo. Pivo mi se lepilo za jezik.

Misli su mi se sinhronizovale s ritmom muzike. Bubnjevi su pucketali, a na ekranu u mojoj glavi projektovalo se: nema je više, nema je više, nema je više. Osećao sam tvoje odsustvo kao pulsiranje kroz desnu stranu tela, tamo gde bi ti trebalo da sediš s glavom na mom ramenu.

Krug se otvorio i začulo se klicanje kad su videli kako ustajem i krećem ka njima, ali utihnuli su kad sam prošao pored njih i otišao uz stepenice.

Neko dobro u tvojoj smrti: više nisam morao da osećam stvari. U tom trenutku ni na jednom nivou nisam registrovao osećanja tvojih prijatelja. Taj deo mog života se završio. Deo mene koji je mogao da mari za drugu osobu, da joj se preda, zamrzao se i onda se odvalio kao lednik i otplovio u mrtvi okean stvari kojima više nisam mogao da pristupim. To mi je, zapravo, dalo osećaj slobode.